

ALMAN DİLİ VE EDEBİYATI BÖLÜMLERİNDE ÖĞRENCİ MOTİVASYONU

Prof. Dr. Zeki USLU
Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi
Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü
zekiuslu@selcuk.edu.tr

ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0002-9145-0845>

Yrd. Doç. Dr. Ayşe UYANIK
Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi
Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü
ayseuyanik@selcuk.edu.tr

ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0003-4531-6589>

Öz

Bu çalışmanın amacı, Alman Dili ve Edebiyatı Bölümlerinde öğrenci motivasyonunu incelemek ve programda düzenlemeler yapılması için öneriler geliştirmektir. Konuya ilişkin öğrenci görüşlerinin belirlenmesi amacıyla likert tipi bir anket ölçeği hazırlanmıştır. Yirmi yedi önermeden oluşan veri toplama aracı, iki yüz yirmi beş kişilik bir örneklem grubuna uygulanmış, elde edilen veriler frekans ve yüzde hesabıyla çözümlenerek değerlendirilmiştir. Çalışmanın bulgularına göre, Alman Dili ve Edebiyatı öğrencileri Almancayı, İngilizcenin ardından ikinci yabancı dil olarak öğrenmektedir. Bu nedenle hazırlık sınıflarında aldıkları dil eğitimi bölümdeki başarılarında çok önem taşımaktadır. Öğrencilerin bölümü seçmelerinde etkili olan araçsal motivasyonları orta düzeydedir. Bölümde okumanın idealleri olmadığı ve hazır bulunuşluk düzeylerinin orta seviyede olduğu görülmektedir. Motivasyon eksikliği nedeniyle başarılı olmak için yeterli çabayı göstermedikleri anlaşılmaktadır. Ders dışı etkinliklerin öğrenci motivasyonunu artıracığı öngörülmektedir. Bu saptamalara göre Alman Dili ve Edebiyatı müfredatında öğrenci merkezli, proje odaklı ve ders dışı etkinlikleri dikkate alan güncellemeler yapılmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Alman Dili ve Edebiyatı programı, motivasyon, öğrenci görüşleri.

MOTIVATION OF STUDENTS IN THE DEPARTMENT OF GERMAN LANGUAGE AND LITERATURE

Abstract

This study aims to analyze the motivation of students at the Department of German Language and Literature (GLL) in the Faculties of Letters and to develop suggestions for the rearrangements in the programme. Descriptive research design is followed in this study. A Likert type scale has been developed to learn the opinions of the students on the subject. The instrument which consists of 27 items has been administered to a sample of 225 students and the data obtained were analyzed according to frequencies and percentages. In the light of the data obtained, students of the department of GLL learn German as a second foreign language after having learned English. Hence, the language education received in the preparatory class has a crucial importance to determine their success level in the department of GLL. The influence of instrumental motivation is at medium-level. In the department, it has been observed that their ideal was not to study in the department of GLL and their school readiness is also at medium-level. It has also been deduced that due to lack of motivation, students do not put enough effort into their studies in the department. However, we foresee that extracurricular activities may increase students' motivations. As in line with the results of this study, it has been revealed that some updates should be made in the curriculum of the department of GLL so as to make it more student-centred, project-oriented and inclusive of extracurricular activities.

Keywords: German Language and Literature Curriculum, motivation, student's opinions.

Gönderim Tarihi / Sending Date: 08-03-2017
Kabul Tarihi / Acceptance Date: 05-04-2017

GİRİŞ

Öğrenme ve başarıyı etkileyen pek çok faktör sayılabilir. Bireysel, kurumsal, program ve araçlarla ilgili değerlendirmeler yapılabilir. Zeka düzeyi, hazır bulunuşluk, ilgi ve istek, iyi hazırlanmış program ve etkili ders araçları, harcanan zaman, çaba ve benzeri koşullar başarının oluşmasında etkilidir. Her biri öğrenme ve başarıyı oluşturan yapı taşları olarak görülebilir. Ancak tüm bunlar arasında motivasyonun özel bir yeri vardır. Çünkü yapılan araştırmalar motivasyon olmadan başarının gerçekleşmesinin neredeyse olanaksız olduğunu göstermektedir (Gardner-Lambert 1972; Schröder 1992; Edelman 1996; Apeltauer 1997; Dornjei 1998; List 2002; Wicke 2004; Riemer-Schlag 2004; Kleppin 2004; Schlag 2006; İşigüzel 2012; Sarier 2016).

Güdülenme, isteklendirme ve bir amaca yönelik davranışı kontrol eden iç faktörler (TDK Sözlük) olarak tanımlanan motivasyon genel olarak öğrenci başarısında, özel olarak da yabancı dil öğrenmede önemli rol oynamaktadır. Öğrencinin ilgi ve istek duyması, öğrenmeye hazır olması öğrenme davranışını belirleyen olumlu faktörlerdir. Konuya ilgisiz kalma, öğrenmeye hazır olmama gibi davranışlar motivasyon düşüklüğünün göstergesi olarak kabul edilir ve başarıyı olumsuz etkiler.

Eğitim öğretim alanında motivasyon ilk kez Gardner-Lambert (1959) tarafından ele alınmıştır. Günümüzde geliştirilen motivasyon çalışmaları içsel ve dışsal motivasyon olarak araştırılmaya devam edilmektedir (Schröder 1992; Erden-Akman 2002; Edelman 2003; Kirchner 2004; Açıköz 2005; Schlag 2006). Öğrenme psikolojisinde içsel motivasyon bir işin isteyerek, severek, herhangi bir beklenti olmadan kendiliğinden yapılmasını sağlar. İnsan merak eder ve öğrenmeden zevk alır. Doğal bir güdülenme biçimidir. Herhangi bir ödül ya da ceza ile ilişkili değildir. Bazı insanların yabancı dilleri öğrenmeye özel bir ilgisi olması gibi. Bu işin yapılması insanı cezpl eder, zevk verir. Dışsal motivasyon insanı bir işi yapmaya yönlendiren dış faktörler olarak açıklanabilir. Belirli bir hedefe ulaşmak ya da bir cezadan kurtulmak için yapılan işler dış faktörlerin etkisiyle gerçekleşebilir. Araçsal motivasyon olarak da adlandırılabilir. İş bulmak ya da mesleğinde yükselmek için yabancı dil öğrenme isteği dışsal motivasyondur (Edmonson 2004).

Motivasyon eğitimin her aşamasında önemli bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Gerek derslerin öğrenilmesi, gerek ilgi ve becerilerin geliştirilmesinde eğitim araştırmalarının en temel konusu motivasyondur. Çocuk ve gençlerin geleceğe hazırlanmasında motivasyonun önemi yadsınamaz. Bu bağlamda ilk ve ortaöğretimde yapılan çalışmaların yanında yükseköğretimde de alan çalışmalarının özel bir önemi vardır. Çünkü yükseköğretim doğrudan ilgili alana yönelik çalışmaların yapıldığı yerdir. Öğrenciler eğer okuduğu alanı isteyerek, severek gelmişlerse ya da mezun olunca rahatça iş olanağı bulabiliyorlarsa, motivasyonları ve başarıları yüksek olacaktır. Ancak durum her zaman bu denli iyimser olmamaktadır. Özellikle de genç nüfusun fazla olduğu ve herkesin üniversite diploması edinmek istediği Türkiye gibi ülkelerde üniversitelere yerleşmek için bir sınav uygulanmaktadır. Milyonlarca gencin katıldığı bu sınavda yüksek başarı elde edenler görece daha seçkin üniversitelere ve geçerli meslek gruplarına yerleşmekte, geride kalan diğer büyük çoğunluk ise istemedikleri, benimsemedikleri belki de hiç uyuşmadıkları alanlarda öğrenim görmek zorunda kalmaktadırlar. Son yıllarda Fen ve Edebiyat Fakültelerinin birçok bölümü maalesef bu türden bir sorun yaşamaktadır. Öğrenciler yalnızca puanı burayı tuttuğu için sınıfları doldurmakta olup, yeterli motivasyonları olmadığı için dersler eziyete dönüşmektedir. Dil ve edebiyat bölümlerinde durum daha da karmaşıktır. Özellikle İngilizce dışındaki dil bölümlerinde öğrenim motivasyonu araştırılmaya değer bir konudur. Çünkü bu bölümlerin öğrenci kaynağı, ortaöğretimde birinci yabancı dil olarak İngilizce öğrenen, üniversite sınavına İngilizceden giren, ancak hedeflediği İngilizce bölümleri için yeterli dil puanını alamayan ve zorunlu olarak farklı bir yabancı dil bölümü okumak durumunda kalan gençlerdir. Bu öğrenciler bir yıl hazırlık sınıfı okumakta ve daha sonra alan derslerine geçmektedirler. Ancak yapılan gözlem ve deneyimler hazırlık sınıfının öğrencilerdeki bu motivasyon eksikliğini gidermede tek başına yeterli olmadığını

göstermektedir. Çünkü sorun yalnızca yabancı dil öğrenme motivasyonu ile açıklanmaktan uzak görünmektedir. Bu durum yabancı dil ve edebiyat bölümü öğrencilerinin motivasyonlarına ilişkin çok yönlü araştırmalar yapılmasının gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Alman Dili ve Edebiyatı Bölümlerinin en çok tercih edilen bölümler arasında olmadığını söylemek yanlış olmaz. Almanya dönüşlü öğrenciler doğal olarak bu bölümleri tercih etmektedirler. Ancak son yıllarda dönüş yapanların sayısı eskiye oranla azalmakta ve bu öğrenciler de giriş koşulu Almanca olan belirli üniversiteleri tercih etmektedirler. Diğer üniversitelerin Alman Dili ve Edebiyatı bölümlerine ise ortaöğretimde birinci yabancı dil olarak İngilizce dersi almış ve üniversite sınavına İngilizceden girmiş öğrenciler yerleşmektedir. Liseden sonra Almanca'yı ikinci yabancı dil olarak öğrenecek olan bu gençler Yabancı Diller Yüksekokullarında yürütülen hazırlık sınıfında bir yıl Almanca dersi aldıktan sonra bölüme gelmekte ve alan derslerine başlamaktadırlar. Ancak hazırlık sınıflarının yeterli motivasyonu sağladığını söylemek çok gerçekçi olmamaktadır.

Günümüzde özellikle yetişkinler için yabancı dil öğretiminde en çok üzerinde durulan kavramlar öğrenci merkezli olma, güdülenme, öğrencinin kendine güveni, kendini tanıması ve beklentilerine uygun bir programın yürütülmesidir (Rampillon 1995; Wicke 2004). Bu bağlamda programların farklı boyutlarıyla çözümlenmesi bir gereksinim olarak ortaya çıkmaktadır. Çağdaş öğretim anlayışında öğretim programları ve derslerin çözümlenmesinde ve değerlendirilmesinde öğrenci görüşlerinin önemli bir yeri vardır. Bu tür çalışmalar programın başarısının artırılmasına katkı sağlayacaktır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, yukarıda belirtilen düşünceler doğrultusunda, Alman Dili ve Edebiyatı Bölümlerinde öğrencilerin motivasyon düzeylerini incelemek, farklı motivasyon kaynaklarını belirlemek, elde edilen veriler ışığında programda düzenlemeler yapılması için öneriler geliştirmektir. Bu bağlamda şu araştırma sorularına yanıt bulunması hedeflenmiştir: Alman Dili ve Edebiyatı Bölümünde okuyan öğrencilerin alana ilişkin motivasyonları ne düzeydedir? Güdülenmelerini olumlu ve olumsuz yönde etkileyen faktörler nelerdir? Olumsuz etkilerinin giderilmesi için neler yapılabilir?

Sınırlılıklar

Araştırma, Selçuk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Alman Dili ve Edebiyatı Bölümünde 2015-2016 öğretim yılı bahar yarıyılında öğrenim gören öğrencilerin motivasyonlarının belirlenmesi amacıyla geliştirilen ölçekteki önermelerle sınırlıdır. Bu çalışma ile ortaya çıkan bulgular, adı geçen program ve öğrencilerle sınırlıdır.

Yöntem

Araştırmanın yöntemi betimsel araştırma modelidir. Öğrencilerin tutum ve görüşlerinin daha açık, somut ve istatistiksel olarak elde edilmesi için en uygun veri toplama aracının anket çalışması olduğu öngörülmektedir.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini 2015-2016 öğretim yılında Selçuk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Alman Dili ve Edebiyatı Bölümünde öğrenim gören altı yüz altmış (660) öğrenci oluşturmaktadır. Örneklem grubu ise adı geçen öğrenciler arasından seçkisiz yöntemle belirlenen (225) iki yüz yirmi beş öğrencidir. Örneklem, ana kitleyi oluşturan öğrenci sayısının yüzde 34'üne denk düşmektedir.

Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi

Bu araştırma için 27 soruluk bir veri toplama aracı geliştirilmiştir. Veri toplama aracındaki önermeler hazırlanmadan önce Alman Dili ve Edebiyatı programında okuyan on öğrenciden,

Bölümdeki öğrenci motivasyonu hakkındaki düşüncelerini yazmaları istenmiştir. Ayrıca bölümde dersleri yürüten öğretim elemanlarıyla öğrencilerin motivasyonları hakkında görüş alış verişinde bulunulmuştur. Hem yazılı yanıtların hem de öğretici gözlemlerinin değerlendirilmesi sonucunda öğrencilerin motivasyonlarının düşük olduğu görülmüştür. Öğrenci görüşlerinin belirlenmesi amacıyla beşli likert tipi bir ölçek geliştirilmiştir. Ölçekte dört farklı değişken ele alınmıştır. Her değişken için hazırlanan önermeler ankete dağıtık olarak yerleştirilmiştir. Önermeler karşısındaki seçeneklerde beşli derecelendirme yapılmıştır (1-Tamamen Katılıyorum, 2-Katılıyorum, 3-Kısmen Katılıyorum, 4-Katılmıyorum, 5-Kesinlikle Katılmıyorum). Türkçe olarak hazırlanan anket güvenilirlik ve geçerliğinin sağlanması amacıyla önce bir pilot gruba uygulanmış ve bazı önermelerde değişiklik yapılarak daha açık ve anlaşılır duruma getirilmiştir. Ölçeğin son biçimi sınıf ortamında örneklem grubuna uygulanmıştır. Anketten elde edilen veriler SPSS 21.0 programıyla çözümlenerek frekans ve yüzdeleri üzerinden değerlendirilmiştir.

BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın bulguları tablolarda görüldüğü gibi istatistiksel olarak verilmekte ve değerlendirmeler tablolardaki bu verilere göre yapılmaktadır.

Katılımcıların Özellikleri

Cinsiyet	: E: 92 (%40.9)	K:133 (%51.9)		
Almanya'da Bulunma	: Evet 24 (%10.7)	Hayır 201 (%89.3)		
Bölümü Tercih Sırası	: % 53 ilk 5	%20 ikinci 5	% 10 üçüncü 5	% 17 altıncı 5
Sınıf Dağılımı	: 1.Sınıf: 89	2.Sınıf:66	3.Sınıf:21	4.Sınıf:49

Ankete katılanların özelliklerine bakınca yüzde altmış kız yüzde kırk erkek öğrenci olduğu, yalnızca yüzde onluk bir kısmının Almanya geçmişi bulunduğu, yüzde ellisinin bölümü ilk beş sırada, yaklaşık yüzde yirmisinin de son sıralarda tercih etkileri görülmektedir. Bu özelliklerin Türkiye'deki bütün Alman Dili ve Edebiyatı Bölümleri için geçerli olduğu söylenebilir. Çünkü yabancı dil bölümlerini kız öğrencilerin daha çok tercih ettiği, Almanya dönüşlü öğrencilerin son yıllarda çok azaldığı herkes tarafından bilinmektedir. Bölüm tercihi farklı faktörlere bağlanabilir; üniversite yerleştirme sınavında alınan puan, üniversitenin bulunduğu şehrin coğrafi konumu, üniversitenin sağladığı olanaklar vb. İlk sıralardaki tercihlerine yerleşen öğrencilerin motivasyonları doğal olarak daha yüksek olacaktır.

Tablo 1. Alman Dili ve Edebiyatı Öğrencilerinin Hazır Bulunuşluk ve İstek Durumları

Hazır bulunuşluk ve istek önermeleri	N	1		2		3		4		5		Ort
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	
Almanca benim birinci yabancı dilim	225	27	12,0	28	12,4	20	8,9	94	41,8	56	24,9	3,55
Almanca öğrenmeyi gerçekten istiyorum	225	154	68,4	57	25,3	11	4,9	2	0,9	1	0,4	1,39
Bu bölümde okumak idealimdi	225	29	12,9	57	25,3	71	31,6	49	21,8	19	8,4	2,87
Alman Dili Bölümünde okumak için yeterli nedenim var	225	51	22,7	87	38,7	53	23,6	24	10,7	10	4,4	2,35
Almanya ve Alman kültürü ilgimi çeker	225	53	23,6	98	43,6	42	18,7	25	11,1	7	3,1	2,26
Hazırlık sınıfında yeterince Almanca	219	22	9,8	39	17,3	29	12,9	49	21,8	80	35,6	3,57

öğrendim												
Ders dışı etkinlikler Almancaya olan ilgimi artırır	225	102	45,3	77	34,2	24	10,7	14	6,2	8	3,6	1,88
Bölümde ders dışı etkinlikleri yeterli buluyorum	225	13	5,8	13	5,8	28	12,4	67	29,8	104	46,2	4,04
Hazırlık sınıfında baraj sınavı olsa daha yararlı olurdu	225	120	53,3	54	24,0	33	14,7	9	4,0	9	4,0	1,81

Tablo 1’de öğrencilerin hazır bulunuşluk ve istek konusundaki görüşleri yer almaktadır. Ortalamalar incelendiği zaman en dikkat çeken veriler; Alman Dili öğrencilerinin birinci yabancı dillerinin Almanca olmaması (3.55), hazırlık sınıfında öğrendikleri Almanca’nın yeterli olmadığı (3.57), ders dışı etkinliklerin Almancaya olan ilgilerini arttıracacağı (1.88), oysa programdaki ders dışı etkinliklerin yeterli bulunmadığı (4.04) yönündedir. Öğrenciler Almanca öğrenmeyi gerekli görüyor ve gerçekten istiyorlar (1.39). Ancak Alman kültürüne ilgi (2.26) ve bu bölümde okumanın idealleri olduğu (2.87) yönündeki maddelerde tam bir kararsızlık ya da emin olmama durumları var. Bu durumda Alman Dili öğrencilerinin bölüme içsel motivasyonla değil, daha çok araçsal motivasyonla geldikleri söylenebilir. Bu veriler Türkiye’de yabancı dil öğreniminde motivasyon konusunda gerçekleştirilen diğer çalışmaların sonuçlarıyla örtüşmektedir (bk. Acat-Demiral 2002; Dellal-Günak 2009; Alyaz 2011; İşigüzel 2013).

“Hazırlık sınıfında baraj sınavı olsa daha iyi olurdu” (1.81) önermesi kesinlikle kabul görmektedir. Anketin uygulandığı tarihte Selçuk Üniversitesi Yabancı Dil Hazırlık Eğitim-Öğretim Sınav Yönetmeliğinde hazırlık sınıfı sonunda yeterlik sınavı için başarı zorunluluğu bulunmuyordu. Alanı yabancı dil olan öğrencilerle diğer öğrenciler arasında herhangi bir ölçme farkı yoktu. Böylece Alman Dili ve Edebiyatı öğrencisi ile Tarih, Arkeoloji Bölümleri ya da Ziraat Fakültesi öğrencileri için aynı yönetmelik maddesi uygulanıyordu. Bir yıllık hazırlık sınıfı sonunda yeterlik sınavını başarma koşulu olmayınca herkes alan eğitimine başlıyordu. Ancak mezun olabilmek için hazırlık dil sınavını başarmaları koşulu getiriliyordu. Bu uygulamanın dil bölümü öğrencileri için tam bir felaket olduğu ortaya çıktı. Çünkü hiçbir temel bilgisi olmayan öğrenciler bölümlerinde alan derslerini almakta ve doğal olarak büyük bir başarısızlık yaşamaktaydılar. Uygulamada yaşanan bu sorunlar nedeniyle Alman Dili öğrencileri için ilgili yönetmelikte düzenlemeler yapılması zorunluluğu ortaya çıktı ve derslerin tamamı ya da bir kısmının yabancı dille yapıldığı bölümlerin öğrencileri için gerekli düzenlemeler yapıldı (Resmî Gazete 20/01/2017/29954). Anket uygulanan öğrenciler sözü edilen sorunları bizzat yaşadıkları için, hazırlık sınıfı sonundaki yeterlik sınavının gerekliliğini savunmaktadırlar. Öyle anlaşılıyor ki, öğrencilerin başarılarını olumsuz yönde etkileyen en önemli faktör, hazırlık sınıfında baraj uygulamasının olmamasıdır. Bu durum Türkiye’deki öğrenme alışkanlıkları ve eğitim anlayışının da somut bir göstergesi olarak görülebilir. Henüz öğrenci merkezli bir öğretim anlayışının yaygınlaşmadığı, öğrencilerin de kendilerini bu anlayışa göre planlayamadığı ve başarı için mutlaka belirli kuralların uygulanmasını bir zorunluluk olarak gördükleri anlaşılmaktadır.

Yabancı dil bölümü öğrencileri için dil öğrenme süreci bir yılda tamamlanamaz. Hazırlık sınıfında kazanılan temel yabancı dil bilgisinin aralıksız sürdürülmesi (Köksal-Maden 2016:85) ve alan eğitimi boyunca geliştirilmesi gerekir. Yani alan dersleriyle birlikte dil öğrenme süreci de devam etmektedir. Alman Dili ve Edebiyatı programları bu anlayışla planlanmalıdır. Öğrenciler bir yandan Dilbilim ve Edebiyat gibi alan derslerini alırken, eşzamanlı olarak yabancı dil

öğrenmeye devam etmektedirler. Alan dersleri yürütülürken öğrencilerin bu özelliği göz önünde bulundurulmalıdır.

Öğrencilerin motivasyonlarını olumsuz yönde etkileyen faktörlerin belirlenmesi ve gerekli düzenlemelerin yapılması, programın başarısında önemli rol oynar. Aşağıda öğrenme ve başarıyı olumsuz yönde etkileyebileceği öngörülen noktalar ele alınmıştır.

Tablo 2. Alman Dili ve Edebiyatı Öğrencilerinin Olumsuz Motivasyona İlişkin Görüşleri

Olumsuz Motivasyon Önergeleri	N	1		2		3		4		5		Ort
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	
Bölüme istemeden geldim, alışamadım	225	9	4,0	22	9,8	38	16,9	69	30,7	87	38,7	3,90
Bölümde başarılı olamıyorum	225	28	12,4	42	18,7	57	25,3	57	25,3	41	18,2	3,18
Başka bir bölümde olsam daha başarılı olurum	225	45	20,0	42	18,7	70	31,1	37	16,4	31	13,8	2,85
İngilizceden sonra Almanca öğrenmek zor geldi	225	38	16,9	51	22,7	25	11,1	49	21,8	62	27,6	3,20
Liseden sonra bir yabancı dil öğrenmek kolay değil	225	29	12,9	52	23,1	31	13,8	58	25,8	55	24,4	3,25
Bölümü bitirmeyi yalnızca Fakülte diploması için istiyorum	225	13	5,8	20	8,9	21	9,3	52	23,1	119	52,9	4,08
Almanca dersleri anlayamıyorum	225	14	6,2	39	17,3	53	23,6	62	27,6	57	25,3	3,48
Mezun olunca ne yapacağımı bilmiyorum	225	25	11,1	37	16,4	38	16,9	57	25,3	68	30,2	3,47

Tablo 2'den elde edilen veriler, Alman Dili ve Edebiyatı öğrencilerinin olumsuz motivasyon yargılarına katılmadıklarını çok net olarak göstermektedir. "Bölüme istemeden geldim" (3.90), "Yalnızca fakülte diploması için bölümü bitirmeyi istiyorum" (4.08), "mezun olunca ne yapacağımı bilmiyorum" (3.47), "Almanca dersleri anlayamıyorum" (3.48). Bu verilere göre öğrencilerin Alman diline olumlu yaklaştıkları, bölümü benimsedikleri ve mezun olmayı amaçladıkları söylenebilir. Bu tutumları, Tablo 1'de incelenen "Almanca öğrenmeyi gerçekten istiyorum (1.39)" önermesi ile örtüşmektedir.

Yabancı dili öğrenmeye ilişkin olumsuz tutumlar, özellikle ikinci yabancı dili öğrenmede çok belirleyicidir. Alman Dili ve Edebiyatı öğrencileri için de bu geçerlidir. Çünkü ilk ve orta öğretimde bütün zaman ve enerjilerini İngilizceye vermişlerdir. On sekiz yaşından sonra yeni bir yabancı dil öğrenmek özel bir çaba ve motivasyon gerektirir. İngilizce ile Almanca'nın aynı dil ailesinden olması bu konuda yardımcı bir faktör olabilir. Benzerlikleri farklılıklarından daha fazladır. Öğrencilerin motivasyonları yüksek olursa bu benzerliklerden yararlanabilir ve İngilizce önbilgilerini bir avantaja dönüştürebilirler. Örneklem grubumuzda da bu yönde bir yaklaşım olduğu söylenebilir.

Yukarıda öğrencilerin "Bu bölümde okumak idealimdi (2.87)" önermesine kararsızlıkla yaklaştıkları saptanmıştı. Oysa burada olumsuz yargılara katılmadıkları, yani bölüme olumlu

yaklaştıkları görülmektedir. Bu durum motivasyonlarını olumlu etkileyen faktörlerin incelenmesini gerektirmektedir. Araçsal motivasyon bu faktörlerden biri olarak değerlendirilebilir.

Tablo 3. Alman Dili ve Edebiyatı Öğrencilerinin Araçsal Motivasyon Konusundaki Görüşleri

Araçsal Motivasyon Önergeleri	N	1		2		3		4		5		Ort
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	
Bölümü bitirince iş bulabilirim	225	58	25,8	81	36,0	66	29,3	14	6,2	6	2,7	2,24
Almanca öğretmeni olmak istiyorum	225	67	29,8	53	23,6	63	28,0	15	6,7	27	12,0	2,47
Almanya'ya gitmek için bu bölümü seçtim	225	15	6,7	39	17,3	40	17,8	81	36,0	50	22,2	3,49
Bölümde akademisyen olarak kalmak istiyorum	225	69	30,7	58	25,8	48	21,3	35	15,6	15	6,7	2,41

Tablo 3'te öğrencilerin araçsal motivasyon hakkındaki düşünceleri incelenmiştir. Bu verilere göre öğrencilerin "Bölümü bitirince iş bulabilirim (2.24)", "Almanca öğretmeni olmak istiyorum (2.47)", "Akademisyen olmak istiyorum (2.41)" önermelerinde tam kararlı olmadıkları anlaşılmaktadır. Buna karşın "Almanya'ya gitmek için bu bölümü seçtim" (3.49) önermesi ise öğrencilerin katılmadığı bir madde olarak görülmektedir. Alman Dili ve Edebiyatı öğrencilerinin Almanya'ya gitmek ve orada iş bulmak gibi bir düşüncelerinin olmadığı söylenebilir. Bu veriyle, Tablo 1'deki "Almanya ve Alman kültürü ilgimi çeker (2.26)" önermesi arasında bağlantı kurulabilir. Öğrenciler Alman Dili ve Edebiyatı Bölümünü Almanya ile ilgili tutum ve beklentilerine göre değil, üniversite yerleştirme sınavında elde ettikleri puana göre tercih etmektedirler. Öte yandan bu önermenin farklı psikososyal boyutları olduğu şüphesizdir. Gerek ülkemizde son yıllarda Almanya algısının zayıflaması gerekse coğrafyamızda yaşanan göçmen dramlarının bu yargıda etkili olduğu öngörülebilir.

Bu alanda yapılan önceki araştırmalar Türkiye'de yabancı dil öğrenmede en önemli motivasyon kaynağının araçsal motivasyon olduğunu göstermiştir (Acat-Demiral 2002; Uslu-Özek 2004). Yabancı dil belirli bir yarar elde etmek için öğrenilmektedir; iyi bir işe girme, kariyer yapma, uluslararası iş yapma, turizm alanında çalışma vb. Bu çalışmada ise Alman Dili ve Edebiyatı öğrencilerinin araçsal motivasyonunun orta düzeyde olduğu görülmektedir. Bunun nedeni Alman Dili ve Edebiyatı programlarına bağlanabilir. Bilindiği gibi Yabancı Dil ve Edebiyat Bölümlerinde öğrenciler alanlarıyla ilgili temel bilgilerle donatılır ve farklı iş kollarına hazırlanır. Örneğin Eğitim Fakültelerinde Almanca Öğretmenliği okuyanların mesleki hedefi daha net olmasına karşın, Edebiyat Fakültesi Alman Dilinde okuyanların hedefi görece daha az belirgindir. Öğretmenlik, akademisyenlik, çevirmenlik, uluslararası firmalar, çeşitli kamu kurumlarında iş bulma gibi geniş yelpazeli bir meslek umudu söz konusudur. Bu belirsizliğin öğrencilerin araçsal motivasyonlarını etkilediği söylenebilir.

Motivasyon düzeyi öğrenmeye ilişkin çabayı da etkiler. Bu bağlamda hemen hemen bütün motivasyon düzeylerinin orta seviyede saptandığı örneklem grubunun öğrenmeye ve derse yaklaşımları ilginç veriler ortaya çıkarabilir.

Tablo 4. Alman Dili ve Edebiyatı Öğrencilerinin Gösterdikleri Çabaya İlişkin Görüşleri

Gösterilen Çabaya İlişkin Önergeler	N	1		2		3		4		5		Ort
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	
Almanca öğrenmek için yeterince çalışıyorum	225	27	12,0	79	35,1	70	31,1	44	19,6	5	2,2	2,64
Almanca geliştirmek için ders dışında da zaman ayırıyorum	225	25	11,1	88	39,1	50	22,2	53	23,6	9	4,0	2,70
Başarılı olmak için gerekli zaman ve enerjimi kullanıyorum	225	32	14,2	86	38,2	62	27,6	38	16,9	7	3,1	2,56
Derslere hazırlanıp geliyorum	225	13	5,8	52	23,1	80	35,6	55	24,4	25	11,1	3,12
Ders konuları ile ilgili araştırma yaparım	225	25	11,1	85	37,8	53	23,6	49	21,8	13	5,8	2,73
Güncel olayları Alman medyasından izlerim	225	16	7,1	43	19,1	48	23,1	71	31,6	47	20,9	3,40

Tablo 4'te katılımcıların öğrenme ve başarıya ilişkin gösterdikleri çaba incelenmektedir. Burada örneklem grubun özeleştirilerinden söz edilebilir. "Almanca öğrenmek için yeterince çalışıyorum (2.64)", "Derslere hazırlanıp geliyorum (3.12)", "Almanca geliştirmek için ders dışında zaman ayırıyorum(2.70)" gibi önermeler öğrencilerin kendilerini nesnel olarak değerlendirdiklerini gösteriyor. Başarı için gerekli zaman ve enerji kullanılmıyor, destekleyici güncel araçlardan yararlanılmıyor. Böyle bir çalışma biçimiyle hiçbir alanda öğrenme ve başarı gerçekleşemez. Özellikle de yabancı diller bölümlerinde öğrencinin kendi çalışmalarını daha planlı ve bilinçli yapması gerekir. Akademisyenlerle yapılan görüşmelerde birçok fakülte ve bölümde benzer durumdan şikayetçi olduğu gözlenmektedir. Acaba bu ilgisizlikte eğitim anlayışının etkisi var mıdır? Öğrencileri araştırmaya yöneltmede yöntem ve uygulamalarımız yetersiz midir? Öğrencileri gerekli çabaya yönlendirmede ne tür motivasyon çalışmaları yapılabilir? Bu konuda ders dışı etkinliklerden yararlanılabilir mi? Programda uygulamalı çalışmalara ve ders dışı etkinliklere daha fazla yer ayrılabilir mi? Bu ve benzeri soruların yanıtları eğitim alanında yapılandırıcı yaklaşımda bulunabilir.

Alman Dili ve Edebiyatı öğrencilerinin normal olarak amaç dil ülkesini merak etmesi, oradaki güncel olayları takip etmesi beklenir. Bu durum onların öğrenme motivasyonunu ve başarısını şüphesiz olumlu etkileyecektir. Ancak ankete katılan öğrencilerin amaç dil ülkesiyle neredeyse hiçbir ilgilerinin olmaması incelenmesi gereken bir konudur. Yalnızca derslerde öğrenilen yabancı dil ve kültür bilgisi öğrenciyi hayata hazırlayamaz. Derslerin ve uygulamaların ülke bilgisi konularıyla tamamlanması gerekir. Böylece amaç dil ülkesinin güncelini izlemek dil bölümü öğrencisi için vazgeçilmez bir araç olarak görülmelidir. Ders dışı etkinlik niteliğindeki bu tür çalışmalar öğrenci motivasyonunu da artırabilir (Grotjahn 2004).

SONUÇ

Selçuk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Alman Dili ve Edebiyatı programında öğrenim gören öğrencilere uygulanan anketten elde edilen verilerin değerlendirildiği bu çalışmada ulaşılan sonuçlar ve bunlara ilişkin öneriler şöyle sıralanabilir:

Alman Dili ve Edebiyatı Bölümlerinde okuyan öğrencilerin tamamına yakını Almancayı İngilizcenin ardından ikinci yabancı dil olarak öğrenmektedir. Almanya dönüşlü öğrencilerin oranı son yıllarda yüzde on seviyelerine düşmüştür. Bölümde okumak idealleri olmasa da, hazır bulunuşluk ve istek durumları orta düzeydedir. Bölümü tercihlerinde Almanya ve Alman kültürüne ilgi önemli bir faktör olarak görülmektedir. Alman dilini seçme nedenleri içsel motivasyon kaynaklarına değil, dışsal ve araçsal motivasyon kaynaklarına dayanmaktadır. Bölüm ders müfredatları öğrenci odaklı bir anlayışla gözden geçirilmeli ve proje odaklı, katılımcı ders dışı etkinliklere yer vermelidir. Böylece öğrencilerin hazır bulunuşluk ve istek düzeyleri artırılarak programın amacına uygun yürütülmesi sağlanabilir.

Alman Dili ve Edebiyatı öğrencilerinin araçsal motivasyonu orta düzeydedir. Bu durum Edebiyat Fakültelerindeki programların genel özelliği ile ilişkilendirilebilir. Bilindiği gibi Edebiyat Fakültelerinin bölümlerinde sosyal bilimler alanında dersler yürütülmekte ve akademik çalışmalar yapılmaktadır. Bu dersler ve çalışmalar pek çok meslek için temel bilgi ve donanımı içerir. Böylece Alman Dili ve Edebiyatı bölümü mezunları öğretmen, akademisyen, çevirmen olarak kamu ve özel kurumlarda dille ilgili çeşitli mesleklerde iş bulabilmektedir. Ancak programın öğrenciyi tek ve belirgin bir mesleğe hazırlamaya dönük olmaması kaygıya neden olmaktadır. Bu kaygılar mezuniyet sonrası iş belirsizliği ve Almanca öğretmeni atamalarında kontenjanların yetersiz görülmesine bağlanabilir. Alman Dili ve Edebiyatı programlarının çok yönlü olması düşünülenin aksine mezunların iş bulma şansını artıran bir özelliktir. Bu özelliğin öğrencilere iyi anlatılması ve farklı iş dallarında çalışan eski mezunlarla etkinlikler düzenlenmesi, bölümdeki öğrenci motivasyonunu artıracaktır.

Öğrencilerin öğrenme ve başarıya ilişkin motivasyonları yeterli değildir. Derslere hazırlanma, destekleyici güncel araçlardan yararlanma konusunda gerekli çaba gösterilmemektedir. Amaç dil ülkesi ve kültürü ile ilgilerinin bulunmaması, derslerin yalnızca kuramsal açıdan değerlendirilmesine neden olmaktadır. Oysa amaç dil ülkesinin güncelini izlemek, dil bölümü öğrencileri için vazgeçilmez bir öğrenme aracı olarak görülmelidir. Böylece alana ilişkin motivasyonları artacak, öğrenciler amaç dil kültüründeki farklılıkları ilgiyle izleyecek ve yabancı dilin soyut bir ders konusu olmadığını anlayacaktır. Dil bölümlerinde ülke bilgisi konuları öğrenci motivasyonunu olumlu yönde artırıcı bir etkiye sahiptir. Ders içerikleri bu etkiden en iyi biçimde yararlanmaya dönük olmalıdır. Ayrıca ders dışı etkinlikler bu konudaki en iyi uygulama araçları olarak değerlendirilmelidir.

Ders dışı etkinliklerin öğrenci motivasyonunu artıracığı öngörülmektedir. Yürütülen programların kuramsal bilgilere ağırlık vermesi, ders dışı etkinliklerin yetersiz olması eleştirilmektedir. Hem öğretim aşamasında hem de sınavlarda uygulamaya dayalı, proje odaklı çalışmaların yürütülmesi öğrenci motivasyonunu artırabilir. Alanla ilgili seminerler, okuma etkinlikleri, film günleri, ülke bilgisi etkinlikleri, Alman konuklarla söyleşi vb. ders dışı etkinlikler öğrencileri çok iyi motive edecektir. Bu nedenle Alman Dili ve Edebiyatı bölümleri kendi olanakları çerçevesinde ders dışı etkinliklere daha fazla yer vermelidir.

SUMMARY

There are many factors to influence students' success and their learning process. Motivation is the most important of all these factors. The empirical researches of motivational factors have experienced significant gains and differentiations in recent years. In the field of education, many sources of motivation are mentioned. Recently, sources of motivation are classified under two

important headings as intrinsic and extrinsic. In the psychology of learning, intrinsic motivation refers to doing something because it is inherently interesting or enjoyable. It is a natural motivation type. Extrinsic motivation refers to the external factors, which lead people to do something. It is also called instrumental motivation.

The aim of this study is to analyze the motivation level of the students in the Department of German Language and Literature and to determine the different sources of their motivations. Hence, taking all the data derived from this study, we need to develop new suggestions in order to develop new arrangements in the programs of German Language and Literature. In this study, descriptive research model has been used. We developed a data collection tool with 27 questions and applied it on/asked it to two hundred twenty five students in the Department of German Language and Literature. And the data deduced from the survey was evaluated within the framework of SPSS 21.0 program and by considering their frequencies and percentages as well.

Genderwise, the participants of the survey are 60 % female and 40 % male. Almost all of the students in the Department of German Language and Literature have learned German as their second foreign language after learning English. The percentage of immigrants from Germany has fallen in the recent years and it is nearly 10 %. Interestingly enough, they do not have a special interest in Germany or in German culture. The reason of their studying in the Department of German Language and Literature is rather due to external and instrumental motivations, not due to internal motivation.

There are very remarkable differences between the German language teaching programs at other faculties and at the Faculty of Letters. Programs in the Department of German Language and Literature rely heavily on the major area courses. And the students, who lack the basic language skills in German and who come to the Department of German Language and Literature tend to fail in the major area courses. And hence, these students lose their motivations. Therefore, the education given in the preparatory classes is crucially important. Moreover, the preparatory classes are the places, where the students' motivation is determined. Hence, an appropriate education should be given in the preparatory classes by taking the students' features, needs and demands in the prep-class. After the end of one year prep-class education, there should be a proficiency exam to determine who have the necessary language skills to follow the courses in the Department of German Language and Literature.

It has been observed that most of the students do not have enough motivation to learn and to be successful in the philology departments. Besides, most of them neither put enough effort nor time to be successful in their studies. Moreover, they do not make use of secondary sources in order to expand their knowledge in libraries. Since they are not interested in the country of the target language, they learn things in theory, but they do not have the chance to put these things into practice. To keep up with what is going on in the country of the target language should be perceived as a must and as an inevitable learning instrument as it also increases the students' motivation to learn more.

Furthermore, it is predicted that extracurricular activities might increase the students' motivation. The present program is criticized on the ground of its lacking extracurricular activities and having relied heavily on theory. Therefore, programs based on practice (both during the time of exams and during the time of teaching) might increase the students' motivation. For instance, activities such as seminars, reading hours, film hours, country days, interviews with German guests and so on might motivate the students to further research and learning. Under the light of all the data given so far, it can be suggested that in the Department of German Language and Literatures, more extracurricular activities should be organized as much as possible.

KAYNAKÇA

- ACAT, Bahattin-DEMİREL, Seyfettin (2002). "Türkiye'de Yabancı Dil Öğretiminde Motivasyon Kaynakları ve Sorunları". *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi* (31): 312-329.
- AÇIKGÖZ, Kamile Ün (2005). *Aktif Öğrenme*. Eğitim Dünyası Yayınları. 7. bs.
- ALYAZ, Yunus (2011). "Alman Dili Eğitimi Anabilim Dalı Öğrencilerinin Dilsel Seviyeleri ve Almancaya İlişkin Tutumları". *UÜ Eğitim Fakültesi Dergisi* 24 (2): 503-525.
- APELTAUER, Ernst (1997). *Grundlagen des Erst-und Fremdsprachenerwerbs. Eine Einführung, Fernstudieneinheit 15*, Langenscheidt, Kassel.
- DELLAL, Nevide Akpınar-GÜNAK, Duygu Bora (2009). "Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi'nde İkinci Yabancı Dil Olarak Almanca Öğrenen Öğrencilerin Öğrenme Motivasyonları". *Dil Dergisi* (143): 20-41.
- DORNYEI, Zoltán (1998). "Motivation in second and foreign language learning". *Language Teaching* (31): 117-135. <http://www.zoltandornyei.co.uk/uploads/1998-dornyei-1t.pdf> [10.12.2016].
- EDELMANN, Walter (1996). *Lernpsychologie*. Beltz. 5. Auflage
- EDELMANN, Walter (2003). "Intrinsische und extrinsische Motivation". *Grundschule* (4): 30-32.
- EDMONSON, Willis (2004). "Individual Motivational Profiles: the Interaction between External and Internal Factors". *Zeitschrift für Interkulturellen Fremdsprachenunterricht* [Online] 9 (2).21 pp. <http://www.ualberta.ca/~german/ejournal/edmondson2.htm> [25.01.2017].
- ERDEN, Münire – AKMAN, Yasemin (2002). *Gelişim ve Öğrenme*. Arkadaş Yay. 11. bs.
- GARDNER, Robert – LAMBERT, Wallace (1959). "Motivational variable in second language acquisition". *Canadian Journal of Psychology* (13): 266-272
- GARDNER, Robert - LAMBERT, Wallace (1972). *Attitudes and motivation in secondlanguage learning*. Rowley, MA: Newbury House.
- GROTJAHN, Rüdiger (2004). "Tests and Attitude Scales for the Year Abroad" (TESTATT): Sprachlernmotivation und Einstellungen gegenüber Sprechern der eigenen und der fremden Sprache". *Zeitschrift für Interkulturellen Fremdsprachenunterricht* [Online] 9(2).23 pp. <http://www.ualberta.ca/~german/ejournal/Grotjahn2.htm> [26.01.2017].
- İŞİGÜZEL, Bahar (2012). "Motivasyon: Yabancı Dil Dersinin Hormonu". *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7 (1): 29-41. <http://dergipark.gov.tr/mersinefd/issue/17377/181503> [27.01.2017].
- İŞİGÜZEL, Bahar (2013). "Almanca Öğretmen Adaylarının Alman Diline Yönelik Motivasyon Düzeylerinin Saptanması". *Turkish Studies-International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* 8 (12): 607-614.
- KIRCHNER, Katharina (2004). "Motivation beim Fremdsprachenerwerb: Eine qualitative Pilotstudie zur Motivation schwedischer Deutschlerner". *Zeitschrift für Interkulturellen Fremdsprachenunterricht* [Online] 9 (2). 32 pp. <http://www.ualberta.ca/~german/ejournal/Kirchner2.htm> [26.01.2017].
- KLEPPIN, Karin (2004). "Bei dem Lehrer kann man ja nichts lernen, Zur Unterstützung von Motivation durch Sprachlernberatung", *Zeitschrift für Interkulturellen Fremdsprachenunterricht* [Online] 9(2).16 pp. <http://www.ualberta.ca/~german/ejournal/Kleppin2.htm> [27.01.2017].
- KÖKSAL, Handan - MADEN, Sevinç (2016). "Der Faktor ‚Sommerferien‘ beim Übergang von der Vorbereitungsklasse in die Deutschlehrausbildung". *Diyalog* 1: 73-87.
- LIST, Gudula (2002). "Motivation im Sprachunterricht". *Fremdsprache Deutsch*, Heft 26/2002, 6-10.
- RAMPILLON, Ute (1995). *Lernen Leichter Machen*. Hueber.
- RIEMER, Claudia-SCHLAK, Torsten (2004). "Der Faktor Motivation in der Fremdsprachenforschung. Einleitung in das Themenheft". *Zeitschrift für Interkulturellen Fremdsprachenunterricht* [Online] 9 (2). 3 pp. Erhältlich unter http://www.ualberta.ca/~german/ejournal/Riemer_Schlak2.htm [27.01.2017].

- SARIER, Yılmaz (2016). "Türkiye'de Öğrencilerin Akademik Başarısını Etkileyen Faktörler: Bir Meta-Analiz Çalışması". *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* (H. U. Journal of Education) 31 (3): 609-627.
- SCHLAG, Bernhard (2006). *Lern- und Leistungspsychologie*. Verlag für Sozialwissenschaften. 2. Auflage.
- SCHRÖDER, Hartwig (1992). *Grundbegriffe der Pädagogischen Psychologie: Von "Abnormalität" bis "Zugpferd-Effekt"*. Arndt Verlag, München.
- USLU, Zeki-ÖZEK, Yeşim (2004). "Yabancı Dil Öğretmeni Adaylarının İkinci Yabancı Dili Öğrenmeye İlişkin Tutum ve Görüşleri". *İÜ Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi* (2): 129-140.
- WICKE, Rainer (2004). *Aktiv und Kreativ Lernen. Projektorientierte Spracharbeit im Unterricht Deutsch als Fremdsprache*. Hueber.